

стале людське уявлення про добро і зло. Отже, урівноваження в застосуванні принципів права і моралі дасть динамічний вплив на розвиток суспільних відносин, формування цивілізаційних форм спілкування та регулювання широкого кола сучасних проблемних питань в українському суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Колодій А.М. Принципи права України: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Х.: Консул, 2001. – 656 с.
3. Гегьман-Г'ятковська І.А. Право та мораль: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії: Автореферат дис. на здоб. наук. ступ. кан. юрид. наук – К., 2007. – С. 17.

ДО ПРОБЛЕМИ ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ ПРАВОВОГО РЕАЛІЗМУ В ПРАВОВІХ ПОЗИЦІЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Волощук О.Т.,

доцент кафедри міжнародного права Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, кандидат юридичних наук

Нині, як видається, перед юридичною наукою постає доволі складне завдання - відхід у якійсь мірі від доктрини правового нормативізму та перехід до доктрини правового реалізму, яка найповніше відповідає потребам розвитку правової держави. При цьому не потрібно цілковито відмовитися від доктрини правового нормативізму та її практичного застосування, яка продовжує існувати та застосовуватись, але головну відповідальність за стан справ у юридичній науці та практиці повинна взяти на себе реалістична, а в ширшому сенсі – соціологічна школа права. Важливу роль у формуванні доктрини правового реалізму відіграє Конституційний Суд України (далі – КСУ) завдяки все більшому впливу соціологічної школи тлумачення Конституції України на зміст та характер його рішень, формування **відповідних** правових позицій.

У своїх рішеннях, висновках та ухвалах КСУ постійно звертається до принципів правової держави. Важливим для КСУ є поглиблення та вдосконалення практики реалізації цих принципів. Однак ефективнішому впровадженню засад правової держави в практику КСУ заважає патерналістська модель конституційної юстиції, закладена Законом України «Про КСУ» від 16.10.1996 р. Адже захист прав громадян у КСУ здійснюють лише державні інституції, натомість громадяни позбавлені цієї можливості, насамперед, тому, що в Україні відсутнє право громадян на конституційну скаргу. Право громадян на конституційні звернення до КСУ щодо тлумачення Конституції і законів (ст. 42, 43, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України») є надто слабкою компенсацією за це. Та й практика прийняття рішень КСУ за конституційними зверненнями громадян мінімальна. Отже, існує проблема запровадження інституту конституційної скарги громадян. За ідеєю, Суд шляхом телеологічного тлумачення ст. 55 та п. 2 ч. 1 ст. 150 Конституції, тобто застосовуючи доктрину «живої конституції», міг би легалізувати конституційну скаргу громадян. Але КСУ цього не робить, оскільки у Суді сильною є позиція прихильників доктрини нормативізму. До того ж конституційна скарга громадян потребує внесення змін до законодавства, починаючи з Конституції. На нашу думку, тільки запровадження інституту конституційної скарги громадян може змінити патерналістську модель конституційної юстиції та забезпечити ефективнішу реалізацію принципів правової держави. І тоді, можливо, Україна стане конституційною державою, де верховенство Конституції забезпечуватимуть не так органи держави, зайняті забезпеченням конституційної законності [2, с. 179-184], як основні суб'єкти конституційного права – громадяни, які приведуть у дію правозахисну функцію Суду та перетворять його на ефективний орган конституційної юстиції. Нині за чинним законодавством

громадяни України, іноземці, особи без громадянства, фізичні та юридичні особи можуть звертатися до КСУ з конституційними зверненнями лише щодо офіційного тлумачення Конституції і законів України. При цьому умови для прийняття звернення до розгляду, а саме обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні норм права та наявність невіднозначного застосування відповідних положень, що визначено у ст. 42 та 94 Закону «Про КСУ», досить складно виконати. Таке обмеження негативно позначається на міжнародному іміджі України, бо, не знаючи судового захисту у своїй державі, громадяни змушені звертатися до Європейського суду з прав людини і, як свідчить статистика, кількість таких звернень невинно зростає. Щорічно до КСУ надходять тисячі листів і звернень наших співвітчизників, за кожним – доля людини, надія на допомогу, а ми у змозі розглянути лише їхню мізерну частину.

Виходячи з вищевикладеного, можна зазначити, що запровадження інституту конституційної скарги доцільно, якщо його предмет стосуватиметься порушення прав і обов'язків людини і громадянина, наданих і гарантованих Конституцією України. Порушення численних суб'єктивних прав та обов'язків, що постійно виникають залежно від трудової діяльності людей, характеру правовідносин, в які вони вступають, інших чинників, до предмета конституційної скарги входить не можуть. Щодо них чинне законодавство встановлює інший порядок оскарження, у широкому сенсі цього терміну [1, с. 142-157]. Вважаємо, що запровадження інституту конституційної скарги виступатиме гарантією розвитку демократії на конституційних засадах, оскільки є складовою механізми реалізації такого принципу правової держави як зв'язаність усіх гілок влади. Безперечно, запропоновані зміни спрямовано на підвищення ефективності роботи КСУ як єдиного органу конституційної юрисдикції, а також на посилення захисту прав і свобод людини і громадянина, що забезпечить реальну можливість виконання державою взятих на себе зобов'язань, передбачених Основним Законом України. У цьому зв'язку варто відмітити, що інститут конституційної скарги існує в деяких європейських державах (Австрія, Угорщина, ФРН, Іспанія) та державах Латинської Америки (зокрема, у Бразилії), Азії (Сирія, Тайвань, Корея), Африки (Бенін, Маврикій, Сенегал, Судан). В Україні ж ідеї реалістичної школи конституційного права тільки набувають свого розвитку і знаходять відображення у дослідженні проблематики реалізації судами конституційних принципів, функціонування і практики органу конституційної юрисдикції та правозастосовчої практики вищих спеціалізованих судів. Однак зазначене не означає, що ухвалюючи свої акти, Суд має виходити виключно з реалістичних концепцій та доктрин. Правові позиції КСУ можуть також носити нормативістський характер.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України: підручник / За ред. Ю. М. Тодика, В. С. Журавського / Ю. М. Тодика, В. С. Журавський. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2002. - 544 с.

2. Тесленко М. В. Принцип конституційної законності в матеріальному і процесуальному праві як важлива умова ефективності правової охорони Конституції / М. В. Тесленко // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених: IV Нац. наук.-теор. конф. «Українське адміністративне право: сучасний стан і перспективи реформування». – Сімферополь, 2005. – Ч. 2. – С.179–184.

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ РОЗУМІННЯ КОНЦЕПТУ «КАРТИНА СВІТУ»

Кумеда Т.А.,

доцент кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат мистецтвознавства

Правові феномени мають давню історію свого існування та не менш давню історію вивчення. За попередні століття зібрано надзвичайно великий